

De zuigkracht van mobieltjes in de les.

Heeft de docent of het mobieltje de regie?

Leerlingen vinden het normaal om onmiddellijk te reageren als ze gebeld, gemaïld, gewhatsapt, getwitterd of gepingd worden. Dat doen ze ook op straat, in de bus, thuis en bij vrienden. Ze onderbreken meteen waar ze mee bezig zijn. Docenten hebben echter behoefte aan een rustig leerklimaat. Alleen dan is leren mogelijk.

Scholen hebben over het gebruik van mobieltje en tablets etc. vaak wel beleid op papier maar veel docenten houden zich daar niet aan. Ik denk dat dit schadelijk is voor het leerklimaat.*

Wat betekent een mobieltje voor jongeren?

De meeste jongeren zijn vergroeid met hun mobiel. Ze vinden het totaal vanzelfsprekend om permanent in contact te staan met anderen, buiten (en binnen) de school. Binnen de jongerencultuur is het voor hun imago noodzakelijk om snel te reageren op berichten van anderen en om zelf veel berichten te versturen. *Ik ben er, ben jij er ook?* Als de mobiel stuk is krijgen ze bijna afkickverschijnselen. Het zal dus niet gemakkelijk zijn het gebruik van de mobiel op school in te perken.

Het klimaat om te kunnen leren.

Leren veronderstelt aandacht, doorzettingsvermogen en concentratie. Als het mobieltje aan staat is steeds 'de helft' van hun aandacht bij de mobiel, ze moeten immers elk moment kunnen omschakelen. Er is dan geen volledige aandacht voor het leerproces. Vergelijk het met autorijden en tegelijkertijd telefoneren. Veel automobilisten denken dat ze zich dan toch volledig op de weg kunnen concentreren, dat blijkt niet zo te zijn. Multitasken met behoud van volle aandacht is een fabel.

Dit artikel is vanaf de 5^e druk opgenomen in 'Machomannetjes'

* Het gaat om mobieltjes, mp3 spelers, mini tv screens, enz. Als u dit leest is de technologie ongetwijfeld verder. Voor veel leerlingen is de zuigkracht daarvan sterker dan de behoefte aan leren.

U herinnert zich ongetwijfeld dat u vroeger ook vaak wegdroomde in de les. Dat is onvermijdelijk. Het was niet zo erg als u dan tekeningetjes ging maken. Het spelen van een spelletje op een tablet of sms-en is echter van een andere orde: dat zuigt veel krachtiger de aandacht weg van het leerproces.

Speelt nostalgie naar vroeger een rol?

We moeten ons afvragen of het inperken van mobieltjes voortkomt uit nostalgie naar vroegere tijden. Dat moeten we in onszelf goed uitzuiveren. Ooit hebben docenten zwaar geprotesteerd tegen het gebruik van de balpen, tegen het lezen van stripboeken en tegen leerlingen met een eigen horloge. Ook ik als schrijver houd er rekening mee dat dit soort onzuivere motieven bij mij een rol kunnen spelen.

De andere kant is dat we niet klakkeloos mee moeten gaan met de wind van de tijd. Natuurlijk moeten in het onderwijs de nieuwe media, technologie en internet worden 'geïntegreerd'. Schoolboeken zullen waarschijnlijk verdwijnen en worden opgeslagen op een tablet. Natuurlijk gebruiken we nieuwe technologie overal waar dat nuttig is. Maar ook in die lessen mag de permanente afleidbaarheid en oproepbaarheid door vrienden het leren niet schaden.

Puberhersenen.

We weten inmiddels dat pubers weliswaar volgroeide plezier/sensatiehersenen hebben maar dat hun beheersingshersenen pas rond het 24^e jaar zijn volgroeid. Tot die tijd moet de buitenwereld hen dus helpen met verstandige gewoontevorming. We zetten ook geen drank naast een verslaafde en we geven vechtersbazen geen wapen in handen. Jongeren mogen tot hun 18^e jaar ook niet zelfstandig een auto besturen, we willen geen drugs op school, etc. Op al die terreinen vinden we het normaal dat er sprake is van gedwongen beperkingen.

Zijn er experimentjes waardoor leerlingen zelf ontdekken dat ze minder goed leren als ze weten dat ze elk moment gestoord kunnen worden? Bijv. als ze simpele sommen maken terwijl ze snel op iets anders moeten reageren. Of ze schrijven iets op terwijl iemand ze iets over een ander onderwerp vertelt.

U kunt die experimenten ook op een ouderavond met de ouders doen.

Wat mag wel, wat mag concreet niet?

Welk beleid is verstandig? Dat verschilt per schooltype. Afhankelijk van vooral leeftijd en intrinsieke motivatie van de leerlingen ligt een ander beleid voor de hand.

Mag de mobiel in de tas blijven of moeten ze die bij het begin van de les inleveren? Mag hij op trilstand staan? Mogen ze een oproep beantwoorden als het maar heel kort is? Mogen ze de laatste vijf minuten van de les wel bellen, mailen, pingen, twitteren, etc.? Is alles toegestaan als ze anderen maar niet storen? Mogen ze tijdens de les wel naar muziek luisteren op hun mobiel? Mogen ze de mobiel altijd pakken als ze lesstof op internet willen opzoeken? Mogen ze hun mobiel gebruiken bij het wisselen van de les? Mag het in de pauzes? Mag sms-en, pingen etc. overal in het gebouw of alleen op speciale plaatsen?

Bij het opstellen van een schoolbeleid moet vooral gelet worden op de mate van zelfbeheersing die leerlingen aankunnen. Bij oudere, intrinsiek gemotiveerde cursisten hoeft er waarschijnlijk nauwelijks sprake te zijn van specifiek beleid.

Voorwaarden om het mobieltjes beleid effectief in te voeren.

Een beleid over het gebruik van mobieltjes kan gemakkelijk ontaarden in een permanente strijd. Om dit beleid zoveel mogelijk 'geaccepteerd' te krijgen zijn drie voorwaarden van belang.

- Het moet voor leerlingen duidelijk zijn dat het gaat om het belang van het leerproces. Het is geen vorm van anti jeugd gedrag. *Wij zijn niet tegen jongeren.*
- Leerlingen moeten ook beseffen dat het beleid niet voortkomt uit afkeer van moderne technologie. *Wij zijn geen digibeten.*
- Het beleid moet door elke docent worden uitgevoerd.

Om te laten zien dat we geen digibeten zijn, zijn er ook lessen waarin de mobiel, tablet etc. juist verplicht gebruikt moeten worden. Het hoort bij onze zorg voor leerlingen dat ze op het internet efficiënt worden in het vinden van informatie en bijv. in het benutten van apps. We zorgen er ook voor dat iemand op school verstand heeft van abonnementen, SIM kaarten, reparatiemogelijkheden, enzovoort. De school biedt ook de mogelijkheid de mobiel op te laden: *we zijn niet tegen mobieltjes.*

We zullen heel vaak moeten uitleggen waarom de mobieltjes uitgeschakeld moeten zijn resp. ingeleverd moeten worden bij het begin van de les. We maken duidelijk dat we geloven dat permanente afleidbaarheid het leren schaadt. We zijn niet ergens tégen, we zijn niet tegen mobiels, we zijn ergens vóór, voor een effectief leerklimaat.

Moeten we het niet zo zwaar nemen?

Horen mobiels niet gewoon bij de hedendaagse jongeren? Moeten we het niet zo zwaar nemen? Dat klinkt vriendelijk maar het enige waar het om gaat is of het toestaan bevorderlijk is voor het leerproces.

Sommige leraren, vooral die op moeilijke scholen hebben het doel van het onderwijs een beetje opgegeven. Zij lijken impliciet het uitgangspunt te hanteren: *als jullie niet lastig zijn, dan doe ik ook niet moeilijk over die mobieltjes.*

Tijdens het examen vindt iedereen het normaal dat de mobiel opgeborgen moet worden. Ook in sauna's zijn mobieltjes de laatste jaren verboden. Ook u wilt zichzelf niet opeens op youtube terugzien.

Het moment van invoeren.

Het beste moment om het schoolbeleid te veranderen is waarschijnlijk het begin van het schooljaar, of meteen na een vakantie. Het is belangrijk om het vooraf met leerlingen te bespreken. Verwacht geen enthousiasme, verwacht wel -na verloop van tijd- de acceptatie ervan. Het is effectief om meteen in het eerste jaar te starten.

In het vmbo en het vo zijn leerlingen zijn dan nog de gewoontes van de basisschool gewend. Ook daar worden mobiels tijdens de les vrijwel niet geaccepteerd. Ook in het mbo beginnen we het liefst in jaar één.

Zo snel mogelijk moet de situatie worden bereikt dat het vanzelfsprekend wordt dat de mobiel niet gebruikt wordt. Hoe sneller die gewoontevorming ontstaat, des te minder conflicten.

Is een gezamenlijk beleid met andere scholen mogelijk? Des te beter: het is dan nóg eerder normaal en vanzelfsprekend dat tijdens (de meeste) lessen de mobiel uitgeschakeld is.

Collegialiteit van collega's.

Een beperkend mobieltjes beleid zal waarschijnlijk op weerstand stuiten van sommige collega's. Een typisch kenmerk van docenten is bovendien dat ze, zodra ze in hun eigen klas zijn, zich nauwelijks gebonden voelen aan een centraal gemaakte afspraak. In geen enkele beroepsgroep is dit verschijnsel zo sterk.

Een docente met veel overwicht kan bijvoorbeeld denken: in mijn klas kan ik dit best toelaten, ik trek ze toch wel weer bij de les. Een schadelijk effect is echter dat er bij leerlingen geen vanzelfsprekende gewoontevorming ontstaat. Ze gaan bovendien andere docenten onder druk zetten dat de mobiel bij mevrouw X wel mag. Een sterke docent zou zich juist aan de regels moeten houden om de gewoontevorming te versterken en om daarmee de zwakkere collega's te ondersteunen.

Een ander, hiermee samenhangend kenmerk van leraren is dat ze vaak vinden dat nieuw beleid pas geldt als iederéén in het team het ermee eens is. Voor leraren moet echter duidelijk zijn: je hoeft het er niet mee eens te zijn. De school vraagt en eist, van je het beleid uit te voeren en te ondersteunen.

De concretisering.

Er zijn scholen waar de leerlingen bij het begin van de les hun mobiel in een mandje leggen. Er zijn andere scholen waar ze het in een kastje leggen dat door de docent wordt afgesloten, een soort gezamenlijke locker dus. Een sleutelhanger met het nummer van het hokje (bijv. hokje C4) garandeert dat ze hun eigen mobiel weer terugpakken. Op nog weer andere scholen mag de mobiel in de tas blijven, maar alleen volledig uitgeschakeld.

Tot slot:

Lukt het op andere scholen?

Ja, ook op 'achterstandsscholen' in grote steden. Er zijn dan soms alleen nog problemen met ouderejaars als die in hun eerste jaren hun mobiel nog wel mochten gebruiken.

Hoe doen we dat als hun moeder ernstig ziek is?

Op veel scholen krijgen leerlingen dan een pasje van de conciërge of van de mentor.

Heeft de docent zelf haar mobiel uit?

De docent moet in noodgevallen altijd bereikbaar zijn, met of zonder mobiel. Scholen regelen dat verschillend. Alle leerlingen zijn dus zo in noodgevallen bereikbaar.

Moeten de ouders hiervan weten?

Ja absoluut, er zijn namelijk ouders die éisen dat ze permanent hun kind kunnen bereiken. Met die ouders moet uiteraard gesproken worden. Wat de ouders ook vinden: de school is verantwoordelijk voor het leerklimaat. Neem het snel op in het schoolreglement.

Is de mobiel nog wel terug te dringen, zijn we niet te laat?

Welnee. Wie had twintig jaar geleden kunnen geloven dat het roken zou worden uitgebannen? Leraren rookten vroeger nog in de klas. Tot 1973 bestond er geen wetgeving tegen alcohol in het verkeer. Over tien jaar kunnen we niet meer geloven dat ooit het gebruik van explosieven in de openbare ruimte (vuurwerk) toegestaan was, etc.

Wat zou er gebeuren als we geen beleid maken?

Waarschijnlijk komen er steeds meer leuke apparaatjes op de markt. Leerlingen zullen die buitenschools ook steeds vaker gebruiken. Ze zullen er steeds meer mee vergroeien. U zult steeds meer moeten vechten om aandacht.

Leerlingen hebben vaak meer dan één mobiel.

Dat klopt. En dan leveren ze een kapot apparaat in. Leraar zijn blijft topsport.

In elke les is er toch wel een paar minuten ruimte voor een 'ping en plaspauze'?

Dat is zo. Maar als leerlingen weten dat ze die minuten krijgen, dan leven ze daar te veel naar toe. Bovendien zullen ze 'die paar' minuutjes oprekken en ook opeisen bij een collega die gewoon de les wil volmaken.

Mogen ze hun huiswerk noteren op hun mobiel?

Eigenlijk zou dat geen kwaad kunnen. Maar ik denk dat het teveel onrust geeft en verlangen naar meer. Waarschijnlijk niet doen dus.

Is er nog iets?

Ja, een deel van de leerlingen zal blij zijn met de rust in de klas. Anderen ontdekken dat het slim is om ook bij het maken van huiswerk hun mobieltje uit te zetten. Dit beleid draagt bovendien bij aan een positief imago van uw school. *Dit is een school waar we leren belangrijk vinden.*

Ik zou mijn kind naar zo'n school sturen.

Hans Kaldenbach, 2013.

kaldenbach@telfort.nl

www.hanskaldenbach.nl

Zie ook:

- * H. Kaldenbach: *Respect, 99 tips voor het omgaan met jongeren in de straatcultuur.* ISBN 90-446-0706-5. € 10
- * H. Kaldenbach: *Hangjongeren, 99 tips voor buurtbewoners en voorbijgangers.* ISBN 90-446-1151-9. € 9,95
- * H. Kaldenbach: *Machomannetjes, 99 tips.. straatcultuur terugdringen uit.. onderwijs.* ISBN 90-446-1813-6 € 15
- * H. Kaldenbach: *Doe maar gewoon, 99 tips voor het omgaan met Nederlanders.* ISBN 90 446-0183 1€ 8,95.